

travelbook

Tatry

Gorce, Pieniny,
Orawa i Spisz

Będzroza

Mistrzowska **ERGO**
ochrona **HESTIA**
#

Teksty: Marcin Białka, Bartłomiej Cisowski, Jan Czerwiński, Dorota Felcenloben, Natalia Figiel, Barbara Grzybowska, Paweł Klimek, Anna Nacher, Sandra Nejranowska, Marek Styczyński, Sandra Trela, Barbara Zygmąńska, Marek Zygmąński

Redaktor prowadzący: Paweł Sondej

Redakcja i korekta: Katarzyna Wojsław

Opracowanie kartograficzne: Bartłomiej Cisowski, Małgorzata Czopik, Natalia Drabek, Agnieszka Drapich, Anna Filak, Katarzyna Głuc, Marta Grabek, Paweł Klimek, Grzegorz Marchut, Szymon Markowicz, Szymon Pernal, Anna Styrska-Mróż, Anna Zachaczewska

Redakcja techniczna: Sabina Binek

Projekt okładki: Ewa Jarocka; materiały graficzne na okładce zostały wykorzystane za zgodą Shutterstock Images LLC.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autorzy oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autorzy oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?betag3>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie III

ISBN: 978-83-283-4523-2

Copyright © Helion, 2018

• **Kup książkę**

• **Poleć książkę**

• **Oceń książkę**

• **Księgarnia internetowa**

• **Lubię to!**

Nasza społeczność

Spis treści

ATRAKcje TATR I PODTATRZA	8
---------------------------	---

INFORMACJE PRAKTYCZNE	13
-----------------------	----

DOJAZD	15
--------	----

Komunikacja autobusowa	15
------------------------	----

Komunikacja kolejowa	16
----------------------	----

Własnym samochodem	16
--------------------	----

Góry w strefie Schengen	17
-------------------------	----

GÓRSKA BAZA NOCLEGOWA	20
-----------------------	----

Tatry	20
-------	----

Gorce	21
-------	----

Pieniny	24
---------	----

Polska Orawa	26
--------------	----

PORADNIK TURYSTY	27
------------------	----

Wycieczki piesze	27
------------------	----

Turystyka rowerowa	40
--------------------	----

Turystyka narciarska	44
----------------------	----

GÓRALSKIE A-Z	45
---------------	----

INFORMACJE KRAJOZNAWCZE	47
-------------------------	----

TATRY	49
-------	----

Topografia	49
------------	----

Przyroda	51
----------	----

GORCE	63
-------	----

Topografia	63
------------	----

Przyroda	64
----------	----

PIENINY I MAGURA SPISKA	67
-------------------------	----

Topografia	67
------------	----

Przyroda	70
----------	----

ZARYS HISTORII PODTATRZA	76
TATRY I SKALNE PODHALE	81
ZAKOPANE	85
SKALNE PODHALE	104
Kościelisko	105
Bukowina Tatrzańska	108
Poronin	112
Chochołów	116
Propozycje wycieczek	119
Trasa 1. Spacerkiem lub kolejką	119
► POLNE KWIATY	124
Trasa 2. Z widokiem na Orlą Perć	126
Trasa 3. Do największego stawu tatrzańskiego	131
Trasa 4. Doliną kwitnących krokusów	136
Trasa 5. Do krzyża na Giewoncie	142
PODHALE I GORCE	147
NOWY TARG	150
GORCZAŃSKIE MIEJSCOWOŚCI	161
► ETNOGRAFIA PODTATRZA	172
Propozycje wycieczek	174
Trasa 1. Do serca Gorców	175
Trasa 2. Od Tetmajerów do ks. Tischnera	181
Trasa 3. W poprzek przez Gorce rowerem	186
PIENINY I SPISZ	189
PIENINY	193
Czorsztyn	195
Sromowce	197
Szczawnica	199
Krościenko	203
SPISZ	209
Miejscowości polskiego Spisza	210

► KULTURA SPISKA _____ 216

Propozycje wycieczek _____ 218

Trasa 1. Najpiękniejszy fragment Sokolej Perci _____ 218

Trasa 2. Najbardziej znany szczyt w Pieninach _____ 222

ORAWA _____ 229

Miejscowości polskiej Orawy _____ 234

INDEKS _____ 244

Spis planów i map

Regiony opisane w przewodniku _____ przednia okładka

Tatry _____ tylna okładka

MAPY REGIONÓW

Tatry i Skalne Podhale _____ 82–84

Podhale i Gorce _____ 148–149

Pieniny i Spisz _____ 190–192

Orawa _____ 230

PLANY MIAST

Zakopane _____ 86–87

Nowy Targ _____ 150

Rabka _____ 166

Szczawnica _____ 198–199

Krościenko _____ 203

MAPY TRAS

Spacerkiem lub kolejką _____ 120

Z widokiem na Orlą Percć _____ 128

Do największego stawu
tatrzańskiego _____ 133

Doliną kwitnących krokusów _____ 138

Do krzyża na Giewoncie _____ 144

Do serca Gorców _____ 176

Od Tetmajerów do ks. Tischnera _____ 182

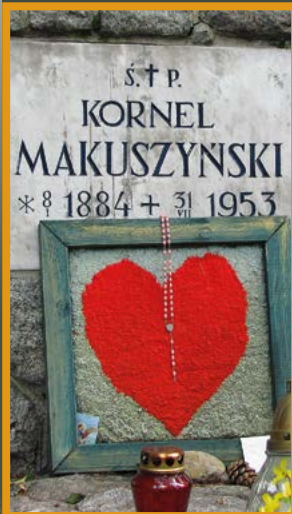
W poprzek przez Gorce
rowerem _____ 186–187

Najpiękniejszy fragment
Sokolej Perci _____ 220

Najbardziej znany szczyt
w Pieninach _____ 224

**Kaplica Najświętszego
Serca Jezusa na Jaszczurówce**

Pełna uroku, niewielka świątynia zaprojektowana przez Stanisława Witkiewicza w stylu zakopiańskim.

**Cmentarz na Pęksowym Brzyzku
w Zakopanem**

XIX-wieczna nekropolia, miejsce spoczynku osób wybitnych i zasłużonych. Znajdują się tu groby m.in. Tytusa Chałubińskiego, Kornela Makuszyńskiego, Stanisława Witkiewicza i Kazimierza Przerwy-Tetmajera.

**Kościół pw. św. Jana Chrzciciela
w Orawce**

Piękna drewniana świątynia z XVII w. Wnętrze zdobi polichromia przedstawiająca sceny z życia i męczeństwa św. Jana. Warto też zwrócić uwagę na sceny ilustrujące Dekalog, na których postaci zostały namalowane w tradycyjnych strojach chłopskich i szlacheckich.

Atrakcje Tatr i Podtatrza

Kup książkę**Poleć książkę**

Zamek i zaporą w Niedzicy

Wzniesiony w XIV w.; jego obecny wygląd pochodzi z czasów renesansowej przebudowy dokonanej przez György'ego Horvatha dwa wieki później. We wnętrzu urządzono niewielkie ekspozycje: historyczną, archeologiczną oraz etnograficzną. Zamek stoi tuż nad zaporą, której dzieje można poznać w pawilonie wystawowym.

Drewniany kościół pw. Michała Archanioła w Dębnie Podhalańskim

Zbudowany w 2. poł. XV w. Ogromną wartość historyczną stanowią polichromie malowane na drewnie za pomocą skórzanych wzorników „patronów”. W 2003 r. został wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO.

Cerkwie w Szlachtowej i w Jaworkach

Zbudowane przez Rusinów, którzy do 1947 r. zamieszkiwali owe wsie. Obecnie korzystają z nich wierni obrządku rzymskokatolickiego.

Kup książkę

Poleć książkę

CIEKAWY WYDARZENIA

Puchar Świata w Skokach Narciarskich w Zakopanem (styczeń)

Odbywa się na Wielkiej Krokwi, przez kilka lat jego bohaterem był Adam Małysz, a teraz jest nim Kamil Stoch.

Śpiskie Zwyki czyli Spiskie zwyczaje w Niedzicy (styczeń)

Konkurs gawędziarzy, skrzypków (solistów), śpiewaków oraz grup śpiewających w Muzeum Zespołu Zamkowego w Niedzicy.

Święto Borówki w Zubrzyicy Górnej (lipiec)

O uroku wydarzenia stanowi, obok interesującego programu, sceneria wyjątkowego skansenu – Orawskiego Parku Etnograficznego.

Lato Pienińskie w Szczawnicy (lipiec)

Festiwal folklorystyczny oraz kiermasz twórczości ludowej.

Odpust w Ludźmierzu w święto Wniebowzięcia NMP (sierpień)

Odpust 15 sierpnia jest okazją do poznania górskich zwyczajów i obejrzenia pięknych, tradycyjnych strojów.

Międzynarodowy Festiwal Folkloru Ziemi Górskich w Zakopanem (sierpień)

Największy z festiwali organizowanych w stolicy Tatr; występują zespoły ludowe z całego świata.

Jarmark Podhalański w Nowym Targu (koniec sierpnia)

Impreza plenerowa połączona z dożynkami.

CIEKAWY MUZEJA

Muzeum Stylu Zakopiańskiego w Zakopanem

Ekspozycja stała prezentuje historię stylu zakopiańskiego, budownictwo ludowe, wyposażenie górskich chałup, a także powstające końcem XIX w. kolekcje etnograficzne, a zwłaszcza zbiór Marii i Bronisława Dembowskich.

Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem

Stale wystawy historyczne, etnograficzne i przyrodnicze ukazują dzieje regionu oraz bogactwo kultury i przyrody Tatr i Podhala. Jedno z najstarszych muzeów regionalnych w Polsce; w jego obręb wchodzi pięć oddziałów w Zakopanem oraz po jednym w Chochołowie, Czarnej Górze, Jurgowie i Łopusznej.

Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej

Przedstawia historię, kulturę i obyczaje mieszkańców Górnej Orawy. W skansenie zobaczyć można wystrój domu góralskiego oraz narzędzia i przed-

mioty związane z gospodarką rolną-hodowlaną, typową dla Orawy. Do skansenu przeniesiono także oryginalne budynki dawnych wiejskich zakładów przemysłowych, m.in. tartak, folusz, kuźnię i olejarnię.

Izba pamięci ks. prof. Józefa Tischnera w Łopusznej

Prezentowane są tutaj ulubione przedmioty księdza, jego rękopisy, książki i fotografie. Część multimedialna przedstawia zbiór filmów dokumentalnych oraz nagrań audycji radiowych i telewizyjnych.

Skansen kolejowy w Chabówce

Największe tego typu muzeum w południowej Polsce. Co roku odbywa się tu festyn „Parowozjada”. W okresie letnim często kursują pociągi retro, napędzane przez prawdziwy parowóz.

Kup książkę

Poleć książkę

NIE ZAPOMNIJ

Napić się wody mineralnej ze źródeł Szczawnicy

Jedno z najstłynniejszych i najstarszych uzdrowisk oferuje wody lecznicze wspomagające leczenie wielu chorób układu oddechowego, moczowego i pokarmowego.

Odpocząć na gorczańskich polanach

Gorczańskie polany wiosną pokrywa fioletowy dywan krokusów, latem pachnie sianem, a jesienią zachwycają wrzosem i rude trawy. Bez względu na porę roku, spacerując gorczańskimi grzbietami możemy podziwiać przepiękną panoramę Tatr i Pienin.

Wjechać kolejką krzeselkową na Palenicę w Szczawnicy

Czteroposobowe wagoniki w kilka minut dojeżdżają na szczyt Palenicy (722 m n.p.m.), skąd rozpościerają się dalekie widoki.

Stanąć na szczycie Kasprowego Wierchu

Na szczyt, z którego rozpościerają się wspaniałe widoki, można wejść samodzielnie od strony Kuźnic lub wjechać kolejką linową.

Zachwycić się panoramą widoczną ze schroniska pod Turbaczem

Schronisko PTTK pod Turbaczem jest żelaznym punktem wyprawy w Gorce. W czasie słonecznej pogody z tego najwyższego szczytu Górców można podziwiać Pieniny i Tatry w całej ich rozciągłości (Tatry Bielskie z Hawranem, Tatry Wysokie z Łomnicą, Gerlachem, Wysoką i Świnicą, Tatry Zachodnie z Kasprowym Wierchem).

Spłynąć Dunajcem

To największa atrakcja w Pieninach. Originalnymi tratwami, kierowanymi przez flisaków w tradycyjnych strojach, płynie się niezwykle malowniczym przełomem Dunajca. Flisacy umilają podróż, opowiadając historie regionalne. Spływ rozpoczyna się w Sromowcach Wyżnich, a kończy w Szczawnicy lub w Krościenku.

Informacje praktyczne

[Kup książkę](#)

[Poleć książkę](#)

nakładają się przepisy TPN-u (Tatrzański Park Narodowy), TANAP-u (Tatrzański narodny park), PPN-u (Pieniński Park Narodowy) i PIENAP-u (Pieninyński narodny park). Na ich terenie można poruszać się wyłącznie drogami publicznymi i szlakami znakowanymi (wyjątkiem są wycieczki z licencjonowanym przewodnikiem), granicę zaś przekraczać tylko tam, gdzie polski szlak bezpośrednio łączy się ze słowackim. Pamiętać też należy o dodatkowych ograniczeniach – wiele szlaków słowackich (wszystkie wysokogórskie i niektóre inne – pełna lista – zob. www.tanap.org zakładka „Informacje”) jest w okresie między 1 listopada a 15 czerwca niedostępnych, ponadto szlaki po obu stronach granicy bywają zamykane z innych powodów, np. w związku z zagrożeniem lawinowym. Przepisy parków narodowych są w tych

przypadkach nadrzędne względem ustaleń układu z Schengen.

Oczywiście zniesienie kontroli nie zwalnia z obowiązku posiadania dokumentów – paszport lub dowód osobisty należy mieć przy sobie na wypadek kontroli przeprowadzanych przez patrole służb granicznych i celnych działające na terenie całego kraju (przede wszystkim w strefie nadgranicznej). Warto zwrócić uwagę na datę ważności dokumentów (można spodziewać się kłopotów, jeśli wygasa ona przed upływem sześciu miesięcy) oraz na ich stan (dokumenty nie powinny być uszkodzone). Wejście do strefy Schengen nie znosi ograniczeń przewozu towarów akcyzowych – nadal można przenosić lub przewozić je wyłącznie do użytku osobistego.

Przepisy parków narodowych zabraniają wprowadzania na swój obszar zwierząt do-

Kup książkę**Poleć książkę**

mowych. Jeśli planujemy podróż ze swoim ulubieńcem na Słowację, należy pamiętać, że przewożone przez granicę zwierzęta muszą być oznakowane (wszyty chip lub tatuaż) oraz mieć odpowiednie dokumenty

(międzynarodową książeczkę zdrowia z potwierdzeniem aktualnych szczepień oraz orzeczenie lekarza weterynarii o dobrym stanie zdrowia, wydane nie wcześniej niż trzy dni przed datą wjazdu).

Miejsca przekraczania granicy w Pieninach i na Magurze Spiskiej

Punkty przekraczania granicy w rejonie Magury Spiskiej i Pienin:

- ◆ Jurgów (przejście drogowe, także dla samochodów);
- ◆ Łapszanka / Osturňa (przejście bez szlaku polną drogą);
- ◆ Kacwin / Veľká Frankova (przejście na szlaku turystycznym);
- ◆ Niedzica (przejście drogowe, także dla samochodów);
- ◆ Sromowce Niżne / Červený Kláštor (przejście piesze kładką nad Dunajcem);
- ◆ Szczawnica / Lesnica (przejście na szlaku turystycznym);
- ◆ Szafranówka, Wysoki Wierch, Przełęcz pod Wysoką, przełęcz Rozdziele (przejścia na szlaku turystycznym, na granicznym grzbiecie wschodniej części Pienin, nad Szczawnicą, Szlachtową i Jaworkami).

▼ Widok z Jarząbczego Wierchu na Tatry Zachodnie

Kup książkę

Poleć książkę

Tatrzański Park Narodowy

Turysta w Tatrach jest gościem. Może podziwiać przyrodę, która jest wielkim dziedzictwem, ale nie ma prawa w nią ingerować i powinien dolożyć wszelkich starań, aby pozostawić krajobraz tatrzański nienaruszony. Wiąże się to z wieloma ograniczeniami ruchu turystycznego na terenie Tatr. Cały obszar Tatr, zarówno po stronie polskiej, jak i słowackiej, jest objęty ochroną. W polskiej części Tatr działania ochronne realizuje Tatrzński Park Narodowy (TPN), w słowackiej – Tatranský národný park (TANAP). Podstawowymi funkcjami obu parków są ochrona przyrody i walorów krajobrazowych oraz edukacja, w związku z tym turystyka w ich obrębie jest mocno kontrolowana, a jej zasady są ściśle określone przez przepisy parkowe. Podstawowym nakazem jest uprawianie turystyki pieszej wyłącznie na oznakowanych szlakach turystycznych,

Oplaty za wstęp do Tatrzńskiego Parku Narodowego

Ceny biletów (niezależnie od sezonu): bilety jednorazowe: normalny 5 zł, ulgowy 2,50 zł; bilety 7-dniowe: normalny 25 zł, ulgowy 12,50 zł.

Punkty poboru opłat: całoroczne: Łysa Polana, Dolina Jaworzynki, Goryczkowa (Myślenickie Turnie) – w okresie 15 XI–15 XII opłaty nie są pobierane, Kałatówki, Dolina Białego, Dolina Strążyska, Dolina Kościeliska, Dolina Małej Łąki; **punkty czynne okresowo (1 IV–30 IX):** Wierch Poroniec, Sucha Woda, Cyrhla, Dolina Olczyska.; (1 IV–18 X): Dolina Filipki, Nosal.

Godziny sprzedaży biletów: I–II 8.00–14.00, III–IV 8.00–15.00, V–VI 7.00–16.00, VII–VIII 7.00–17.00, IX 7.00–16.00, X 8.00–16.00 (od 15 X do 15.00), XI–XII 8.00–14.00.

▼ Dolina Pięciu
Stawów Polskich

Kup książkę

Poleć książkę

obowiązuje też absolutny zakaz nocowania poza schroniskami turystycznymi, nie wolno się również poruszać po terenach parków po zmroku. Jakiegokolwiek łamanie tych zasad jest karane mandatem. Z innymi przepisami określającymi przebywanie w Tatrach można się zapoznać na tablicach informacyjnych, w punktach informacji TPN-u i TANAP-u oraz na stronach internetowych obu parków. Za wstęp do Tatrzańskiego Parku Narodowego pobierane są opłaty. Istnieje kilka wariantów biletów, można je kupić w punktach znajdujących się na początkach najpopularniejszych szlaków tatrzańskich. Uprawnienia do nabywania biletów ulgowych przysługują: uczniom szkół i studentom, emerytom i rencistom, osobom niepełnosprawnym, żołnierzom służby czynnej. Warunkiem sprzedaży biletu ulgowego jest okazanie osobie sprzedającej bilety wstępu dokumentu uprawniającego

do zastosowania ulgi. Zwolnieni z opłat za wstęp do TPN-u są: mieszkańcy gmin położonych w granicach parku narodowego i gmin graniczących z parkiem narodowym – Zakopane, Kościelisko, Poronin, Bukowina Tatrzańska. Zwolnienie dotyczy wyłącznie stałych mieszkańców legitymujących się dowodem osobistym; dzieci w wieku do 7 lat; osoby, które posiadają zezwolenie dyrektora parku narodowego na prowadzenie badań naukowych w zakresie ochrony przyrody; uczniowie szkół i studenci odbywający zajęcia dydaktyczne w parku narodowym w zakresie uzgodnionym z dyrektorem parku narodowego (zwolnienie nie dotyczy nauczycieli i opiekunów); osoby udające się najkrótszą drogą do wyznaczonych miejsc kultu religijnego; przewodnicy tatrzańscy, których służbowy wstęp na teren parku potwierdza ważna legitymacja przewodnicka; osoby wykonujące na terenie parku obowiązki

Kup książkę**Poleć książkę**

Durbaszki (942 m n.p.m.), a dalej przez charakterystyczny kopiec Wysokiego Wierchu (899 m n.p.m.). Tu odchodzi na słowacką stronę grzbiet opadający na Przełęcz pod Tokarnią (710 m n.p.m.) i dalej biegnący na Aksamitkę (840 m n.p.m.) i Płaśnie (889 m n.p.m.), gdzie rozdziela się na dwa ramiona: wschodnie Holicy (833 m n.p.m.) oraz zachodnie Klasztornej Góry (657 m n.p.m.). Ta część za Przełęczą pod Tokarnią zaliczana jest już do słowackich Pienin właściwych. Na Wysokim Wierchu ma także początek krótki grzbiet na skalisty Rabsztyn (847 m n.p.m.). Kolejną niewybitną kulminacją w głównym grzbiecie są Cyrhle (774 m n.p.m.), gdzie odchodzi na północ krótki grzbiet zakończony wybitną kopułą Jarmuty (794 m n.p.m.). Dalej na zachód znajduje się Szafranówka (742 m n.p.m.), która jest zwornikiem dla kolejnego wychodzącego ku północy krótkiego grzbietu Palenicy (722 m n.p.m.). Na zachód od Szafranówki główny grzbiet kończy się kulminacją Bystrzyka (704 m n.p.m.),

skąd ostro opada do doliny Dunajca. Polskie Pieniny właściwe, znajdujące się po drugiej stronie Dunajca, dzielą się na trzy części: wschodnią, najniższą, zwaną Pieninkami, centralną, najwyższą – masyw Trzech Koron oraz zachodnią – Pieniny Czorszyńskie.

Grzbiet **Pieninek** wznosi się stromo z doliny Dunajca przez Przechodni Wierch (552 m n.p.m.) na najsłynniejszą pienińską skałę – Sokolicę (747 m n.p.m.), następnie opada ostro na przełęcz Sosnów (650 m n.p.m.). Później wznosi się zdecydowanie na częściowo skaliste kulminacje Czertezika (772 m n.p.m.) i Czerteża (774 m n.p.m.), aby w rejonie polany Toporzyskovo (812 m n.p.m.) nad przełęczą Szopka dojść do grzbietu Pienin Czorszyńskich.

Masyw Trzech Koron podnosi się stromo od przełęczy Szopka (779 m n.p.m.). Trzy Korony to właściwie zespół kilku skalic, z których najwyższa jest Okrąglica (982 m n.p.m.). Bardziej na wschód leżą skały Płaska (950 m n.p.m.) i Pańska (920 m n.p.m.).

Od Trzech Koron ku południu wybiega ramię Łysiny (792 m n.p.m.) spadające do Dunajca, natomiast ku wschodowi grzbiet Ostrego Wierchu (851 m n.p.m.) i Zamkowej Góry (799 m n.p.m.), zbiegający do doliny Pieńskiego Potoku. Grzbiet **Pienin Czorsztyńskich** zaczyna się na przełęczy Szopka i prowadzi w kierunku zachodnim. Na odcinku do Macelaka (857 m n.p.m.) nie ma wybitniejszych kulminacji, odłączają się natomiast ku południu dwa grzbiety, zakończone bardzo wyraźnymi kulminacjami – Nową Górą (902 m n.p.m.), najwyższym szczytem Pienin Czorsztyńskich, oraz Macelową Górą (802 m n.p.m.). Od następnej na zachód po Macelaku kulminacji Suszyny (781 m n.p.m.) oddziela się schodzący nad Sromowce Wyżne grzbiet Flaków (810 m n.p.m.). Główny grzbiet prowadzi natomiast przez niewybitne szczyty Majerza (689 m n.p.m.) i Wielkiego Pola (697 m n.p.m.) do stanowiącej granicę z Gorcami przełęczy Snozka (653 m n.p.m.). Grzbiet

Pienin Spiskich rozpoczyna się nad Niedzicą i wznosi się łagodnie w kierunku zachodnim na Cisówkę (777 m n.p.m.). Stąd w kierunku południowym odchodzi krótki grzbiet Hombarku (743 m n.p.m.). Główny grzbiet obniża się na przełęcz Przesła (675 m n.p.m.), by później wspiąć się na długi wał Żaru (879 m n.p.m.), najwyższej kulminacji Pienin Spiskich. Mniej więcej w dwóch trzecich długości tego wału główny grzbiet odbija na południe, schodząc wyraźnie w dół, po czym wykręca na południowy zachód, przez widokową kulminację Grandeusa (795 m n.p.m.). Stąd opada na, stanowiącą granicę z Magurą Spiską, Trybską Przełęcz (745 m n.p.m.). Wysła po drodze opadające ku dolinie Białki ramię Uboczy (767 m n.p.m.). Na przedłużeniu wału Żaru znajdują się izolowane, coraz niższe, zmierzające ku zachodowi skałki: Gajna Skała (782 m n.p.m.), Czerwona Skała (716 m n.p.m.) oraz Lorencowe Skałki, Fasnymybrowe Skałki i wreszcie nad samą Białką – Kramnica.

Wschodni skrawek polskiej części **Magury Spiskiej** stanowi pasmo podnoszące się znad Niedzicy przez Jędras (709 m n.p.m.), Majową Górę (741 m n.p.m.) na Frankową Górę (873 m n.p.m.). Za granicą pasmo to wznosi się dalej ku południu, by dotrzeć do głównego grzbietu pasma w rejonie Bukoviny (1176 m n.p.m.). Bardziej na zachód wznosi się pasmo, w którym znajdują się najwyższe szczyty polskiej Magury Spiskiej. Grzbiet dźwiga się ku zachodowi od doliny potoku Kacwinka na Malorówkę (956 m n.p.m.), gdzie dochodzi do granicy państwa. Ta nie pokrywa się jednak z grzbie-tem, w związku z tym kolejna kulminacja Petrolovki (940 m n.p.m.) znajduje się już po stronie słowackiej, natomiast szczyt Piesko-wego Wierchu (980 m n.p.m.) jest w całości polski. Na Pieskowym Wierchu oddziela się na północ wyraźne ramię Kotelnicy (815 m n.p.m.), natomiast przed następną kulmina-cją Kopylca (1035 m n.p.m.) odchodzi grzbiet Kuraszowskiego Wierchu (1038 m n.p.m.), najwyższej kulminacji polskiej części Ma-gury Spiskiej. Główny grzbiet obniża się na szeroką Przełęcz nad Łąpszanką, by następ-

nie łagodnie podnieść się na niewybitną kulminację Pawlikowskiego Wierchu (1016 m n.p.m.), a następnie zdecydowanie opaść na granicząc z Pieninami Trybską Przełęcz (745 m n.p.m.).

Zarówno Pieniny, jak i Magura Spiska są w znaczącej części zalesione, posiadają jednak bardzo wiele punktów widokowych, z których rozciągają się wspaniałe panoramy Beskidów, Pienin, Magury Spiskiej, a przede wszystkim – niedalekich Tatr.

PRZYRODA

Budowa geologiczna

Pieniny to chyba najbardziej skomplikowany pod względem budowy geologicznej obszar Polski. Najstarsze osady Pienińskiego Pasa Skałkowego pochodzą z triasu. Najstarsze utwory notowane na powierzchni w Polsce pochodzą z okresu dolnojurajskiego. Osady te są zróżnicowane. Powstawały w podłuż-nym zbiorniku, w którym można było wyróż-nić kilka stref, m.in. najpłytszą czorsztyńską i najgłębszą pieniąńską. W strefie czorsztyń-skiej aż po górną kredę osadzały się głównie

▼ Trzy Korony

Kup książkę

Poleć książkę

wapienie z bogactwem szczątków organizmów: amonitów, liliowców, ramienionogów, a także margle. W strefie pienińskiej morze było bardzo głębokie, powstawały tam radiolaryty, a później wapienie rogowcowe (wapienie pienińskie, budujące m.in. skalice Trzech Koron). Te osady to tzw. serie skałkowe. W górnej kredzie (około 80 mln lat temu) miały miejsce dwa etapy fałdowań. Wtedy też fałdowane były Karpaty Centralne. W trakcie tych procesów część osadów została nasunięta na utwory serii czorsztyńskiej. W dalszym etapie morze ponownie zalało ten teren, powstawały osady tzw. osłony skałkowej, głównie piaskowce i łupki. Na przełomie paleogenu i neogenu (około 20 mln lat temu) Pieniny zostały jeszcze raz sfałdowane, tym razem wraz z Karpatami Zewnętrznymi. W wyniku tych fałdowań ich struktury uległy znacznemu zgnieceniu i śtłoczeniu, odnowione zostały starsze uskoki, bloki skałkowe zostały porozrywane, co ma wpływ na obecną rzeźbę Pienin – izolowane skałki tkwiące w osłonie. Na początku neogenu (miocen) ujawnił się też wulkanizm, wykorzystujący

powstałe uskoki. Jego śladami są intruzje andezytów w okolicach Szczawnicy (Jarmuta, Bryjarka) i Czorsztyna (Wdżar). Z intruzjami związane są występujące w Szczawnicy i Krościenku wody mineralne, a także niewielkie nagromadzenia kruszców w rejonie Jarmuty, które próbowano eksploatować w XVIII w.

Magura Spiska ma zupełnie inną budowę geologiczną. Buduje ją tak zwany flisz podhalański. Pod koniec kredy (ok. 80 mln lat temu) wypiętrzone zostały Karpaty Centralne. Teren ten podlegał silnemu rozcinaaniu, a w eocenie (ok. 40 mln lat temu) ponownie wkroczyło tu morze (przykryte były także dzisiejsze Tatry). Osadził się gruby kompleks osadów typu fliszowego, przekładająca piaskowcowo-lupkowego. Następnie część terenów uległa bardzo silnemu podnoszeniu i erozji (np. Tatry), w wyniku czego osady w tych miejscach zostały usunięte. Na terenie Magury Spiskiej jednak pozostały. Flisz ten jest bardzo słabo pofałdowany, pocięty natomiast uskokami.

Kup książkę

Poleć książkę

Zakopane

Zakopane, choć zwane zimową stolicą Polski, tętni życiem przez cały rok. Niestety, latem i zimą tłumy przelewające się Krupówkami, korki na wąskich ulicach i smog odbierają prawie cały urok tej pięknie położonej miejscowości. Chcąc naprawdę wypocząć, lepiej zatrzymać się z dala od centrum, w jednej z peryferyjnych dzielnic, lub w którejś z pobliskich wsi. Zakopane jednak koniecznie trzeba odwiedzić – wciąż można tu poczuć górskie klimaty, a drewniane wille to perełki unikatowego, tylko tutaj obecnego stylu.

HISTORIA

Kotlina, w której leży Zakopane, była pierwotnie porośnięta lasami. Jako pierwsze pojawiły się tu sezonowe osady pasterskie, stała osada powstała prawdopodobnie w połowie XIV w. Do czasów zaboru austriackiego była to królewszczyzna, która po I rozbiorze Polski weszła w skład cesarsko-królewskiego

skarbu austriackiego, a w 1824 r. została sprzedana wraz ze sporą częścią Tatr rodzinie Homolaców. W czasach, kiedy wieś była ich własnością, w Tatrach rozwinęło się hutnictwo rud żelaza, a w Kuźnicach oraz w Dolinie Kościeliskiej (polana Stare Kościeliska) powstały żelazne hamry, czyli piece hutnicze. Do rozwoju Zakopanego i okolicznej turystyki przyczynił się w dużej mierze Tytus Chałubiński. Jego osobiste znajomości i autorytet ściągnęły do miasteczka nowych letników, a starania u władz przyniosły w 1886 r. efekt w postaci uznania Zakopanego za „stację klimatyczną”. Gmina miała już wtedy pierwszy zakład wodoleczniczy w Kuźnicach, pocztę, sklep i dwie karczmy. Dojazd ułatwiła doprowadzona w 1884 r. do Chabówki linia kolejowa (wcześniej podróż trwała dwa dni furką z Krakowa). Największy w połowie XIX w. wieku galicyjski zakład hutniczy w Kuźnicach w latach 70. został zamieniony na warsztat mechaniczny, a w 1889 r. kupił go wraz z polami górniczymi w Magurze,

▼ Na Krupówkach

Kup książkę

Poleć książkę

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

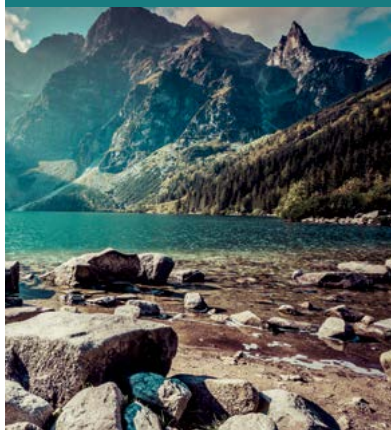
<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

 Helion SA

travelbook

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

Tatry, Gorce, Pieniny, Orawa i Spisz

to najwyższe, najsłynniejsze, a według wielu również najpiękniejsze polskie góry. Wyniosłe szczyty, urokliwe doliny i fascynująca tatrzańska przyroda sprawiają, że co roku na podbój tatrzańskich szlaków wybiera się wielu amatorów górskich wędrówek. Turystów urzeka również Podhale z jego wyjątkową architekturą i kulturą górską oraz maleńkie, za to niepowtarzalne Pieniny, słynące ze skalnych baszt Trzech Koron i przełomu Dunajca. Zapraszamy w góry z naszym przewodnikiem!

Parki narodowe i krajobrazowe

Barwna **kultura ludowa** Podtatrza

Widokowe **szczyty**

Zabytki **architektury drewnianej**

Gorczańskie **hale**

Setki kilometrów **szlaków**

 Bezdroża

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
0 601 339900

Sprawdź najnowsze promocje:
• <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane:
• <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
• <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ebook dostępny wyłącznie na:

ebookpoint^{PL}

ISBN 978-83-283-4523-2

Cena 26,90 zł